

TÝL PĚŠÍ DIVISE V OBKLÍČENÍ

Podplukovník Jan Doležal

1. Ráz soudobého boje v obklíčení a při probití z obklíčení

Boj v obklíčení je nejsložitější druh bojové činnosti vojsk a vyžaduje velké vytrvalosti, iniciativy, rozhodnosti a houževnatosti.

Pěší divise může být obklíčena v různých druzích boje. V střetném boji může být obklíčena s překvapením i za příznivého pro ni poměru sil.

Příčinou bývá zpravidla nedostatek zpráv, vyplývající z náhlých a rychlých změn situace, jimiž se tento druh boje vyznačuje.

Za pronásledování se může pěší divise dostat do obklíčení při protitankových, hlavně tankových a mechanisovaných jednotkách nepřítelů.

V obranných druzích boje bývá pěší divise obklíčena zpravidla po neúspěšném vedení obranného boje na jejích bocích nebo v sousedních úsecích.

Hrozí-li pěší divisi obklíčení, může velitel armády, i když jsou možnosti vyvést ji z nebezpečí obklíčení, nařídít, aby bojovala v obklíčení, vyžaduje-li to celkový zámysl jeho manévru.

Úkolem pěší divise v obklíčení bývá houževnatým odporem vázat na sebe co nejvíce nepřátelských sil, co nejdéle držet významné části terénu s příslušnými komunikacemi a jejich uzly a umožnit tak veliteli armády řešit hlavní úkoly na jiných směrech.

Boj v obklíčení má ráz kruhové obrany na široké frontě. Jednotky divise zpravidla přehrazují důležité směry co možná na nejširší frontě, při udržování souvislosti paleb, aby byl zabezpečen co největší prostor k pružnému a aktivnímu vedení obranného boje.

Nutno tedy počítat, že se nepřítel bude snažit co nejdříve likvidovat obklíčenou divisi, aby zvýšil tempo rozvíjení úspěchu uvolněním obklíčujících sil a komunikací, které obklíčená divise ovládá.

Lze počítat s řadou mocných, soustředěných útoků s cílem rozdrtit obklíčenou divisi na menší, méně odolné části, tyto části rychle likvidovat a tak co nejdříve zničit obklíčenou divisi.

Probití z obklíčení se provádí na rozkaz nadřízeného velitele.

Jednou z podmínek úspěšného probití z obklíčení je úspěšné vedení boje v obklíčení.

Není-li úspěšným bojem v obklíčení uchován dostatek živé síly a materiálu, nejsou ani příznivé podmínky pro probití z obklíčení.

I když zpravidla bude osvobození pěší divise z obklíčení provedeno za plánované pomoci zvenčí, případně při tom vždy i obklíčené divisi důležitá úloha.

Její úkolem zpravidla bude

- poutat nepřítel,
- demonstrovat na klamném směru pokus o probití z obklíčení,
- provést v součinnosti se silami zvenčí na plánovaném směru útoku s cílem probít se z obklíčení.

Probití z obklíčení má ráz průlomu. Provádí se na velmi úzkém pásmu a co možná v noci nebo za špatné viditelnosti. V nezbytných

případech se provádí i ve dne. V tomto případě předchází před průlomem krátká dělostřelecká příprava.

Průlomu se zúčastní zpravidla nejméně polovina sil, zbytek tvoří zájišťovací jednotky a nezbytné zálohy.

Úkolem zájišťovacích jednotek je nedopustit, aby nepřítel přilnul k zadu jednotek provádějících průlom.

K obklíčení pěší divise nedochází náhle. Vzhledem k palebné síle pěší divise bude před úplným obklíčením předcházet vždy jistá doba, již možno využít k materiálnímu zabezpečení boje v obklíčení.

Probití z obklíčení pak samo vyžaduje určitého přípravného údobí k jeho provedení.

Vzhledem k těmto skutečnostem je účelné posuzovat a hodnotit činnost týlu pěší divise v obklíčení a při probití z obklíčení v těchto čtyřech charakteristických údobích:

- v údobí ohrožení obklíčením,
- v boji v obklíčení,
- v přípravném údobí probití z obklíčení,
- při probití z obklíčení.

Vzhledem k tomu, že činnost týlu pěší divise v údobí ohrožení obklíčením závisí na zvláštnostech činnosti týlu pěší divise za boje v obklíčení, zaměřím své pojednání nejprve na zvláštnosti týlu pěší divise v boji v obklíčení.

2. Zvláštnosti činnosti týlu pěší divise v boji v obklíčení

Činnost týlu pěší divise v boji v obklíčení je charakterisována těmito zvláštnostmi:

a) Jakýkoli pozemní přísun k divisi a odsuny od divise jsou znemožněny.

Jediný možný přísun a odsuny jsou vzduchem.

Při přísunu vzduchem nutno počítat se značnými potížemi jak co do množství a druhů použitých prostředků, tak co se týká dopadových a přistávacích ploch, povětrnostních poměrů a činnosti nepřítele.

Co se týká možností využití vzdušné cesty k odsunům, lze zpravidla počítat jen s odsunem raněných vzduchem, a to především těžce raněných.

b) Prostor obklíčené divise je malý.

Jako příklad uvádím: Je-li divise na směru hlavního odporu sboru (armády), zaujímá její vojskový týlový prostor 10×30 až 45 km, t. j. 300 až 450 km².

Pro úspěšné vedení boje v obklíčení je nejvhodnější prostor 10×10 km, t. j. 100 km².

Během boje nutno počítat se zmenšováním původní plochy.

Jako příklad malého prostoru obklíčené divise uvádím příklad z Veliké vlastenecké války:

Za útočné operace 3. běloruského frontu v roce 1945 ve Východním Prusku byla n-tá divise n-té armády při rozvíjení úspěchu obklíčena.

V údobí ohrožení obklíčením činil průměr obklíčovacího kruhu divise 17 km. Během následujících soustředěných útoků nepřítele byla divise v prostoru města Landsberg sevřena až do kruhu o průměru asi 6 km.

Hodnotíme-li průměr tohoto kruhu s hlediska vlivu nepřátelského dělostřelectva a minometů na prostor obklíčené divise, dospějeme k závěru, že celý prostor obklíčené divise ležel v účinném dostřelu polního dělostřelectva a 120mm minometů.

Malý prostor obklíčené divise má zpravidla málo příznivé podmínky pro umístění týlových útvarů a ústavů, pro využití cest, pro manévr materiálem a pro těžení z místních zdrojů. Vystavuje týlové útvary a ústavy nebezpečí snadného zjištění a ničení letectvem, dělostřelectvem a minomety.

c) Ztráty na lidech, zvířatech a materiálu jsou zpravidla značné, vzhledem k úsilí nepřítele co nejdříve zlikvidovat obklíčenou divisi.

Jako příklad značných ztrát v boji v obklíčení uvádím opět případ n-té divise obklíčené v prostoru města Landsberg.

Tato divise se v rámci 3. běloruského frontu zúčastnila bojů celkem 38 dní; z toho:

- 4 dny bojů o hlavní obranné pásmo nepřítele, při nichž jí bylo použito k dokončení průlomu,
- 12 dní bojů při rozvíjení úspěchu,
- 4 dny boje v obklíčení,
- 18 dní dalších útočných bojů.

Během 38 dní bojů měla 59,4% ztrát celkového početního stavu. Z tohoto počtu činily ztráty v čtyřdenních bojích v obklíčení 11,6% počtu divise, při čemž na 1000 osob připadalo průměrně denně 29 osob ztrát.

V boji o hlavní obranné postavení, jehož průlom dokončovala, měla během 4 dnů tatáž divise pouze 6% celkových ztrát divise, při čemž na 1000 osob připadalo denně průměrně 16 osob ztrát.

K posouzení zvlášť vysokých ztrát během 4 dnů bojů v obklíčení nutno si uvědomit, že se v ostatní dny divise většinou „prokousávala“ v hluboce členěné, předem vybudované obraně nepřítele, položené ve zvlášť výhodném terénu a přitom průměrné denní ztráty byly nižší.

d) Potřeba a spotřeba materiálu.

Potřeba ženijního materiálu je značná a vyplývá z celkového rázu boje v obklíčení.

Potřeba munice je značná a vyplývá z předvídaného úsilí nepřítele co nejdříve zlikvidovat obklíčenou divisi.

Potřeba PHM je malá. Vyplývá z podmínek boje v obklíčení, které nedovolují rozsáhlejší manévr vozidly. Denní spotřeba nepřesáhne zpravidla 0,1 dávky.

Ztráty materiálu činností nepřítele mohou být značné.

Spotřeba všech druhů materiálu bude především závislá na množství materiálu, který bude k dispozici. Vždy však nutno dbát úzkostlivého šetření materiálem.

3. Zvláštnosti činnosti týlu pěší divise při probití z obklíčení

Týlovým útvarům a ústavům při probití z obklíčení hrozí značné ztráty.

Příčinu toho nutno spatřovat v tom, že se probití z obklíčení provádí na velmi úzkém pásmu a cesta přesunu týlových útvarů a ústavů bude

zpravidla velmi dobře střežena nepřítelem a držena pod účinnými palbami.

Odsuny všech druhů nelze provádět na „sebe“, neboť vzniká nebezpečí, že by odsunutí ranění a odsunutý materiál nebyly vyvedeny vůbec z obklíčení.

Potížím s odsunem raněných a odsunem poškozeného materiálu, které vznikly během probití z obklíčení, nelze vždy zabránit, nýbrž nutno jim všemožně čelit.

4. Týl pěší divise v době, kdy hrozí obklíčení

a) Úkoly týlu.

Ze zvláštností týlu pěší divise v obklíčení a při probití z obklíčení vyplývají tyto úkoly týlu pěší divise v době, kdy hrozí obklíčení:

- Odsunout včas od divise co možná všechny nemocné a raněné v prvním, poškozený materiál v druhém a nepotřebný materiál ve třetím pořadí.
- Přisunout včas k divisi zásoby materiálu k zabezpečení boje v obklíčení a probití z obklíčení.
- Přisunout včas k divisi zdravotnický prapor, divisní veterinářskou ošetrovnu a potřebné dílny; tyto ústavy a útvary vhodně umístit, aby byly chráněny bojovou sestavou.
- Týlový průzkum zaměřit do středu bojové sestavy.
- Přemístit včas k divisi k zabezpečení řízení týlu řídicí a výkonné orgány týlu divise.

Je přirozené, že veškeré tu uvedené úkoly nebude vždy třeba nebo nebude vždy možné v plném rozsahu provést. V různých druzích boje budou i různé předpoklady pro délku doby boje v obklíčení. Budou-li na př. předpoklady, že divise bude brzy z obklíčení vyproštěna, nebude na př. třeba k divisi přisunovat dílny, polní pekárny a p., a tak je vystavovat zbytečně zničení nebo ztrátám.

Je však třeba, aby jak řídicí a výkonné orgány týlu divise, tak velitel divise, jeho štáb a velitelé a náčelníci druhů vojsk byli s těmito možnými a pravděpodobnými úkoly obeznámeni a v konkrétních případech jimi nebyli překvapeni a uměli je řešit.

b) Řízení týlu.

Jakmile velitel divise dostane rozkaz pro boj v obklíčení, musí co nejdříve učinit potřebné rozhodnutí.

Podstatnou otázkou je, jak mnoho času bude mít, aby před rozhodnutím mohl přijmout informační zprávy.

Vzhledem k tomu, že pěší divise může být obklíčena v různých druzích boje a za různých situací, budou i časové podmínky pro přijetí informačních zpráv různé. Často mohou nastat případy, že velitel divise nebude moci vyslechnout všechny informační zprávy nebo že se omezí jen na nejnnutnější informace a návrhy. Nutno počítat i s případy, kdy velitel divise, bez předchozího přijetí informační zprávy náčelníka týlu, vydá mu sám nejnnutnější pokyny k přesunu týlových útvarů a ústavů a k organizaci odsunů.

Vzhledem k této eventualitě je účelné, aby se velitel divise častěji než kdy jindy informoval o materiální situaci v těch bojových situacích, kdy nebezpečí obklíčení je velmi pravděpodobné.

Velitel divise stanoví ve svém rozhodnutí zpravidla tyto úkoly týlu:

- normy spotřeby do konce dne boje,
- jaký druh zásob a jaké množství nutno přisunout k divisi,
- organizaci odsunů,
- které týlové útvary nutno přisunout k divisi a kam a zabezpečení jejich přesunu proti nepřátelské letecké a pozemní činnosti.

Dále zabezpečí provádění kontroly vydaného rozhodnutí.

Když je to možné, dají velitelé druhů vojsk a náčelník týlu ve svých informačních zprávách veliteli divise pro jeho rozhodnutí potřebné podklady.

Je účelné, aby v situacích, kdy není vyloučeno nebezpečí obklíčení, byl náčelník týlu divise v blízkosti velitele divise buď na velitelském stanovišti nebo na velitelské pozorovatelně a mohl mu pohotově a včas podat potřebné informace a návrhy.

Při hodnocení týlové situace jakožto podkladu pro informační zprávy a materiální zabezpečení boje v obklíčení přihlíží náčelník týlu divise k zásadám uvedeným v dalších odstavcích. Po vydání rozhodnutí velitelem divise vydá potřebné rozkazy a zabezpečí jejich provedení. Při provádění rozhodnutí velitele divise řídí se všeobecně zásadami uvedenými v odstavci „Úkoly týlu“.

c) Materiální zabezpečení obklíčované divise.

Na druh a množství materiálu, který nutno soustředit u obklíčované divise, bude mít zpravidla vliv:

- stav zásob u útvarů, se zvláštním zřetelem k stavu zásob u muže, zbraně a vozidla,
- stav zásob ve skladech divise,
- plánovaný přísun armádou po zemi (dokud nebude divise obklíčena) a vzduchem,
- předvídaná délka doby boje v obklíčení,
- předvídaná spotřeba v boji v obklíčení a při probití z obklíčení,
- podmínky těžení z místních zdrojů.

Při vyhodnocování stavu zásob u útvarů nutno pokládat za nejreálnějšího činitele stav zásob u muže, zbraně a vozidla, a to proto, že tyto zásoby jsou přímo u „spotřebitele“. Zásoby ve skladech útvarů mohou být nepřítelem hromadně zničeny.

S předvídanou délkou doby boje v obklíčení nutno zvlášť opatrně kalkulovat. Dokud nejsou dostatečně reálné předpoklady pro přesnější určení délky doby boje v obklíčení, je účelné počítat raději s delší dobou. Kromě toho se probití z obklíčení nemusí vždy podařit.

d) Podmínky přesunu týlových útvarů a ústavů k obklíčované divisi.

O nutnosti přesunu zdravotnického praporu a divisi veterinářské ošetrovny není třeba zvlášť uvažovat. Jsou těsně spjaty s předvídanými ztrátami lidí a zvířat a potřebou zabezpečit jejich ošetření.

Přesun automobilního praporu je těsně spjat s přesunem zásob.

Předmětem úvah může být přesun dílen.

Přesun dělostřelecké dílny divise.

Ztráty a poškození dělostřeleckého materiálu a výbroje budou v boji v obklíčení značné. Bude třeba udržet co největší počet zbraní boje-

schoných, aby mohla divise zmařit úsilí nepřítele co nejdříve zničit obklíčenou divisi.

Dělostřelecké dílny útvarů budou vystaveny značným ztrátám vzhledem k blízkosti k bojové čáře.

Závěrem vyplývá, že k zabezpečení nejn nutnějších oprav dělostřeleckého materiálu a výzbroje bude zpravidla účelné doplnit a zesílit výkonnost dílen útvarů dělostřeleckou dílnou divise.

Přesun intendantní dílny.

Intendantní dílnu není zpravidla nutno přemísťovat k divisi. Jen kdyby byly dány podmínky pro dlouhodobý boj v obklíčení, bylo by třeba brát v úvahu přesun intendační dílny k divisi.

Přesun automobilní dílny.

Opotřebování vozidel provozem bude malé, ztráty způsobené nepřítelem mohou být značné.

Vzhledem k poměrně malé výkonnosti automobilních dílen útvarů a také k možnému snížení jejich výkonnosti zásahem nepřítele je zpravidla účelné přisunout divisi automobilní dílnu k divisi.

Přesun polní pekárny

Činnost polní pekárny divise v obklíčení bude závislá na stavu zásob mouky. Budou-li u pěší divise v době nebezpečí obklíčení značné zásoby mouky nebo budou-li podmínky pro její těžbu z místních zdrojů, bude účelné přesunout polní pekárnu k divisi. Nebudou-li tyto podmínky dány, není účelné přesunovat polní pekárnu k divisi. Má-li být divise zásobována moukou vzduchem, je účelnější, když je zásobována přímo chlebem.

Kromě toho je třeba v širokém měřítku organisovat pečení chleba využitím místních zdrojů a budováním improvizovaných pecí.

e) Umístění týlových útvarů a ústavů a organizace jejich přísunu.

Aby týlové útvary a ústavy byly co nejdříve chráněny před účinky nepřátelského dělostřelectva a minometů a aby byly co nejvíce chráněny před možnými výkyvy fronty, je účelné umístit je ve středu sestavy. Kromě toho nutno stanovit záložní prostory.

Při volbě těchto prostorů je nutno přihlížet k tomu, aby byly blízko vhodných cest k útvarům a vyhovovaly požadavkům protitankové, protipěchotní a protiletectvé obrany. Zvláště nutné je, aby tyto prostory vyhovovaly protipěchotní obraně, neboť týlové útvary a ústavy se mohou snadno, při vstupu nepřítele, stát součástí fronty.

Mnohdy bude nutno žádat velitele divise, aby jejich přesun zabezpečil proti pozemnímu nepříteli a proti nepříteli ze vzduchu. Nutno počítat s tím, že se nepřítel bude všemožně především ze vzduchu, snažit zabránit přísunu zásob k obklíčované divisi, aby snížil hodnotu jejího odporu.

S hlediska protiletectvé ochrany je třeba učinit tato opatření:

- využít pro přesun co možná skrytých cest,
- přesun provádět v menších skupinách, s většími vzdálenostmi mezi vozidly a zvýšenou rychlostí,
- volit co možná cesty pro dvojsměrný provoz, neboť hlavně na jednosměrné cestě mohou porouchaná vozidla zatarasit další dopravu a tím vystavit ostatní vozidla nebezpečí zničení nepřátelským letectvem.

f) Odsuny od obklíčované divise.

Význam včasných odsunů všech druhů nutno chápat s těchto hledisek:

Všechny nemocné a raněné osoby a zvířata, poškozený a nepotřebný materiál, které nebyly včas odsunuty od obklíčované divise, stávají se v boji v obklíčení a při probití z obklíčení přítěží, o kterou nutno za zvlášť obtížných podmínek pečovat a která je vystavena dalším zbytečným a nežádoucím ztrátám.

Čas, dostatek prostředků a činnost nepřítele budou mít podstatný vliv na to, do jaké míry se podaří včas provést všechny odsuny.

Zdravotnické odsuny.

Zdravotnickým odsunům nutno věnovat zvláštní pozornost, neboť nám tak káže péče o člověka, nejcennější majetek to socialistické společnosti.

Organisaci zdravotnických odsunů lze rozdělit na dva úkoly:

- zabezpečit odsuny z divisního obvaziště a tak je uvolnit co nejdříve pro přesun,
- zabezpečit odsuny od útvarů.

Při organisaci odsunů z divisního obvaziště se především zúčastní armáda a sbor. Armáda tím způsobem, že v mezích možností provede odsuny především od obklíčované divise. Sbor tím způsobem, že podle okolností využije odsunových prostředků ostatních divisí sboru. Podle potřeby zajedou vozidla armády nebo vozidla sborem určená až na pracovní obvaziště.

Odsuny od útvarů provádí především zdravotnický prapor divise. Podle potřeby bude nutno využít k odsunům i nákladních aut. Někdy bude i účelné, když zdravotnická vozidla divise budou provádět odsuny přímo až k armádě, aby se zabránilo zbytečnému překládání.

Odsuny poškozeného a nepotřebného materiálu.

Přes to, že v pořadí naléhavosti jsou zdravotnické odsuny jako první, nelze opominout ani odsuny poškozeného a nepotřebného materiálu.

Nutno vydat včas potřebné rozkazy k přípravě odsunů a učinit vše k jejich uskutečnění. Nepojízdná motorová vozidla lze na příklad odsunout ve vleku a jejich ložné plochy využít k odsunu jiného poškozeného a nepotřebného materiálu.

5. Činnost týlu pěší divise za boje v obklíčení

a) Úkoly týlu

Obklíčením pěší divise vyplývají pro její týl zpravidla tyto úkoly: Dokončit týlový průzkum, nebyl-li ukončen v době ohrožení obklíčením.

Rozvinout týlové útvary a ústavy, jestliže se tak nestalo v době ohrožení obklíčením a připravit pro ně záložní prostory.

Organisovat intenzivní těžení z místních zdrojů.

Zabezpečit úpravu a udržování cest a regulaci dopravy.

Zásobovat jednotky divise materiálem.

Připravit potřebné plochy pro přísun materiálu vzduchem a zabezpečit jeho soustředění a dopravu k jednotkám divise.

Provádět odsuny od jednotek divise.

Zorganisovat zabezpečení odsunu raněných vzduchem.

Provádět opravy poškozeného materiálu.

Zorganisovat ochranu a obranu týlu.

Provést přípravu k materiálnímu zabezpečení probití z obklíčení.

Politicky zabezpečit přísné šetření materiálem.

Zorganisovat potřebné kontroly a pomoc.

b) Řízení týlu při obklíčení divise.

Velitel obklíčené divise určí zpravidla ty úkoly týlu, které nemohl stanovit v době, kdy hrozilo obklíčení, nebo pro něž neměl v té době reálné podklady. Zpravidla při tom určí:

- normy spotřeby a rozložení materiálu (zvláště důležité je, aby stanovil nesnižitelné zásoby a tak si zabezpečil určité zásoby materiálu, jmenovitě munice, k probití z obklíčení),
- prostor rozvinutí skladů divise, hranice týlových prostorů útvarů nebo vyhrazené prostory a přísunové a odsunové cesty divise a speciální prostředky k jejich udržování a úpravě (jestliže se tak nestalo již před obklíčením),
- způsob a prostředky k zabezpečení příjmu zásob přísunovaných vzduchem,
- způsob odsunu raněných od útvarů a způsob zabezpečení odsunu raněných vzduchem,
- organizaci rozsáhlé a nepřetržité kontroly umístění a zastírání týlových jednotek, útvarů a ústavů a přísné hospodaření s materiálem podle stanovené spotřeby,
- častější podávání informací o materiální situaci (sám podle potřeby kontroluje stav zásob a dodržování norem spotřeby),
- způsob organizace politického zabezpečení činnosti týlu se zřetelem na největší hospodárnost a šetření materiálem všech druhů a sebe-kázeň při spotřebě potravin a p.,
- podle potřeby snížení denní dávky potravin,
- snížení počtu osob týlových útvarů a ústavů ve prospěch zesílení bojové sestavy.

Velitel divise včas informuje náčelníka týlu o situaci a zamýšleném manévru a krátkými rozkazy usměrňuje jeho další činnost.

Podklady pro tuto činnost podle potřeby získá z informací, návrhů a hlášení náčelníka týlu divise, náčelníka štábu a velitelů a náčelníků druhů vojsk.

Závěrem lze říci, že velitel divise bude zpravidla častěji než v jiných bojích zasahovat do činnosti týlu a řídit ho ve větších podrobnostech.

Náčelník týlu divise organizuje a řídí činnost týlu podle pokynů a rozkazů velitele divise. Pro zásadní rozhodnutí dává velitel divise potřebné informace a návrhy.

Při řízení činnosti týlu divise vychází z pokynů a rozkazů velitele divise. Zpravidla řeší úkoly týlu, jak jsou uvedeny v části 5a, při čemž přihlíží k níže uvedeným zásadám činnosti týlu v boji v obklíčení.

c) Materiální zabezpečení obklíčené divise.

Způsob zásobování materiálem vyplývá ze zvláštností boje v obklíčení. Nutno počítat se ztíženými podmínkami, neboť přísunové cesty budou často v celé délce pod účinným dostřelem dělostřelectva a minometů.

Co se týče množství materiálu přísunovaného ze skladů divise k útvarům, bude závislý nejen na potřebě útvarů, ale i na stavu zásob ve

skladech divise. Na stav zásob ve skladech divise budou mít podstatný vliv podmínky organisace přísunu materiálu vzduchem a podmínky organisace těžení z místních zdrojů.

Zásada hospodaření s materiálem platí v tomto druhu boje více než v jiných druzích boje, neboť veškerý přísun materiálu je odkázán na obtížný přísun vzduchem.

Často bude nutno snížit kalorickou a váhovou hodnotu denní dávky potravin, stanovit nesnížitelné zásoby materiálu různého druhu a do krajnosti přísně hospodařit s veškerým materiálem. Při nedostatku PHM bude účelné využívat především vozidel s menší spotřebou a podle možnosti využívat i zvířecích potahů.

Při hospodaření s materiálem nabude zvláštního významu politické zabezpečení šetření materiálem a rozsáhlá síť kontrol a pomoci na všech velitelských stupních.

Organisace a zabezpečení přísunu materiálu vzduchem, jeho soustředění a odsun.

Přísun materiálu vzduchem organisuje velitel letectva frontu za účasti náčelníka týlu frontu.

Náčelník týlu frontu určuje druh, množství, lhůty a místo přísunu materiálu a zabezpečuje jeho přísun s potřebnými obaly a provazy do míst, kde bude nakládán do letadel.

Přísun vzduchem může být uskutečněn těmito prostředky:

- volným shazováním z letounů,
- padáky,
- dopravními letouny nebo kluzáky.

Přísuny materiálu volným shazováním a padáky nutno pokládat u pěší pěší divise v obklíčení za běžné způsoby. Přísun materiálu dopravními letouny nebo kluzáky nutno pokládat za výjimečný. Příčiny nutno spatřovat v tom, že přistávací plocha bude zpravidla v účinném dostřelu nepřátelského dělostřelectva a malý vzdušný prostor nad obklíčenou divisi může být účinně strážěn pozemními protiletectkými zbraněmi nepřítele.

Přísun materiálu volným shazováním se provádí rychlými letouny. Materiál musí být uložen v speciálních obalech. Sypký materiál, jako je mouka a p., musí mít vnější obal volný, aby se obsah vnitřního obalu, kdyby se protrhl při dopadu na zem, nevysypal na zem. Shazování se provádí z malé výše a při snížené rychlosti. Tento způsob je zvlášť výhodný, když pro shazování nejsou k dispozici větší plochy.

Padáky pro přísun materiálu jsou různé velikosti, z různého materiálu (hedvábí, juty, plátna) a různé barvy. Zásoby bývají uloženy v proutěných nebo plátěných koších a lehkých kovových obalech, v nichž jsou odpruženy různým materiálem, jako slámou, senem a p. Shazování se provádí zpravidla v noci. Potřebná dopadová plocha je 150×150 m až 300×300 m. Ztráty materiálu při shazování padáky bývají 10 až 25%.

K zabezpečení přísunu materiálu vzduchem nutno učinit zpravidla tato opatření:

Vyhledat vhodnou dopadovou plochu pro přísun volným shazováním nebo padáky. (Ve výjimečných případech vyhledat přistávací plochu pro dopravní letouny nebo kluzáky.)

Zabezpečit vytyčení dopadové plochy pro shazování v noci.

Zabezpečit ochranu a obranu dopadové plochy a pozorování oblohy v době hlášení příslunu.

Vyhledat shromaždiště shozeného materiálu.

Zabezpečit soustředění a odsun shozeného materiálu.

Vyhledat místo pro uložení padáků a obalů a učinit opatření pro jejich případné zničení.

Je-li u divise letecký návodčí, může tyl divise použít jeho rad a pomoci při volbě dopadové plochy a opatření k jejímu vytyčení. Není-li u divise, musí si tyl divise pomoci sám. Je účelné, když je to možné, volit několik dopadových ploch. Klameme tím nepřítele a snižujeme nebezpečí ztrát.

K vytyčení dopadové plochy se používá svítilen, bengálských ohňů a p. Vzhledem k nepřátelskému pozemnímu pozorování nutno umístit tato světla v jamkách, aby je bylo vidět jen ze vzduchu.

Aby však neprozradila předčasně dopadovou plochu vzdušnému pozorování nepřítele, nutno je zažehnout teprve krátce před hlášeným příletem vlastních letounů.

Jsou-li dány podmínky pro zásobování vzduchem dopravními letouny nebo kluzáky, je nutno vyhledat pás terénu asi 200×1500 m s pevnou půdou. Pro vlastní přistání slouží pruh země asi 50×1000 m.

Byla-li pěší divise před obklíčením v obraně, je účelné již tehdy, vzhledem k možnosti boje v obklíčení, provést průzkum dopadových a přistávacích ploch.

Těžení z místních zdrojů.

Těžení z místních zdrojů má v boji v obklíčení zvlášť důležitý význam. Při stálém snižování počátečních zásob a nedostatečném nebo žádném příslunu vzduchem je jediným zdrojem získávání zásob a jich udržování, zejména zásob potravin.

V pohyblivých druzích boje, i když se týlový průzkum provádí nepřetržitě, nebude vždy možno mít včas potřebný obraz o podmínkách těžení z místních zdrojů. Naproti tomu v obranných druzích boje bude mít náčelník týlu zpravidla včas jasný obraz o podmínkách těžení z místních zdrojů.

Důležité je sladit těžení z místních zdrojů nejen s potřebami divise, ale i s plánem vedení boje. Nejdříve je třeba těžit z místních zdrojů v blízkosti bojové čáry, a to zpravidla v těch prostorech, které se mohou dostat brzy do účinné palby nepřátelského dělostřelectva a minometů a v nichž mohou tedy být místní zdroje zničeny nebo jejich těžení ztíženo.

d) Organizace odsunů za obklíčení pěší divise.

Z odsunů nejtěžším problémem je odsun raněných.

Divisní obvaziště umísťujeme v boji v obklíčení zpravidla ve středu sestavy divise, aby bylo co nejvíce chráněno před pozemní činností nepřítele.

Podle této zásady umísťujeme rovněž sklady divise. Není proto účelné umísťovat divisní obvaziště blízko skladů divise, neboť by se mohlo snadno stát obětí náletu nebo dělostřeleckého přepadu řízeného na prostor skladů divise.

Poněvadž v boji v obklíčení nebude často žádný nebo téměř žádný odsun raněných od divise, může snadno dojít k nadměrnému hromadění raněných na divisním obvazišti a tím i k nebezpečí hromadných ztrát.

Je proto účelné nesoustřeďovat všechny raněné na divisním obvazišti, nýbrž část ponechat na obvazištích útvarů a tak snížit nebezpečí hromadných ztrát. Budé tedy třeba, aby velitel divise ve svém rozhodnutí stanovil, kteří ranění zůstanou na plukovních obvazištích a kteří na divisním. Toto opatření je ovšem spojeno i s rozšířením rozsahu zdravotnické pomoci obvazištím útvarů a se zvýšením jejich sil a prostředků personálem a prostředky divisního obvaziště.

Vzhledem k tomu, že od divise nebude žádný nebo téměř žádný odsun raněných, je třeba, aby armáda, jestliže tak neučinila před obklíčením divise, zvýšila rozsah zdravotnické pomoci divisního obvaziště brigádami pro chirurgickou a specialisovanou chirurgickou pomoc, přisunutými vzduchem.

Zvláštní pozornost nutno věnovat protiepidemickým opatřením. Přerušování zásobování vodou, skoro nevyhnutelné poruchy v stravování a obtíže v provádění zdravotnicko-hygienických opatření snižují odolnost organismu proti onemocnění vůbec a zvláště proti epidemiím.

Odsuny raněných vzduchem.

Odsun raněných vzduchem může být prováděn dopravními letouny při jejich návratu po přisunutí materiálu nebo malými zdravotnickými letouny; to však bude při obklíčení divise případ zcela výjimečný.

U divise nutno počítat nanejvýš s odsunem raněných malými zdravotnickými letouny, schopnými přistát na menších plochách, jako je širší dálnice, pole a p.

K zabezpečení odsunů raněných vzduchem nutno učinit zpravidla tato opatření:

- je-li prováděn odsun raněných malými zdravotnickými letouny, vyhledat potřebné přistávací plochy, podle potřeby je upravit a zajistit pozorování letounů,
- je-li odsun prováděn dopravními letouny, je třeba v blízkosti přistávací plochy zřídit sběrnou raněných k obsluze raněných určených k odsunu.

Odsuny nepotřebného a poškozeného materiálu.

Nepotřebný materiál se odsunuje co možná nejdál od bojové čáry na místa, kde by byl dostatečně ukryt. Vždy nutno učinit opatření, aby v čas potřeby byl včas zničen.

Není správné nesoustřeďovat a nepečovat o nepotřebný materiál pod dojmem toho, že při probití z obklíčení ho nebude možno odsunout. Vždy je nutno v něm vidět cennou surovinu a vynaložit vše, aby byl zachráněn.

Poškozený materiál se odsunuje do skladů a dílen divise.

Není účelné hromadit příliš mnoho poškozeného materiálu v dílnách a skladech. Účelné je rozptýlit ho v blízkosti skladů a dílen a zakopat. Kromě toho nutno učinit vždy opatření k jeho případnému zničení.

Nebudou-li u divise příslušné sklady a dílny divise, nutno poškozený materiál soustřeďovat ve skladech a dílnách útvarů.

e) Opravy poškozeného materiálu.

Nebude-li možno nebo nebude-li účelné přisunout k divisi dílny divise, nutno provádět veškeré opravy v dílnách útvarů. I za těchto okolností musí týl divise projevit vliv na organizaci provádění oprav. Některé útvary budou mít větší počet oprav, jiné menší. Některé útvary budou

mít větší ztráty na zařízení dílen a personálu, jiné menší. Úkolem týlu divise bude účelně manévrovat dílenskými prostředky útvarů a jejich pracovními silami.

Vzhledem k potížím s přísunem náhradních součástek vzduchem třeba využít do krajnosti součástek toho materiálu, který je poškozen k nepoužití.

f) Ochrana a obrana týlu.

Ochranu a obranu týlu nutno organisovat podle zásad organisace ochrany a obrany týlu v obranném boji. Nutno počítat s tím, že se nepřítel může snadno vklínit do středu bojové sestavy divise a že se tedy osádky skladů, dílen a druhého sledu štábu divise mohou snadno stát součástí bojové čáry. Plán ochrany a obrany týlu třeba tedy zpracovat v souladu s plánem vedení boje a doplňovat ho podle vývojové bojové situace.

S hlediska protiletectvé ochrany divise nutno umístit sklady, dílny a druhý sled štábu co možná ve středu bojové sestavy, v protitankovém, protiletectvém a protipěchotním terénu. Nápadným místům v terénu, jako malým lesíkům a p., je účelné se vyhýbat a raději sklady zakopat ve volném terénu, na svazích odvrácených od nepřítele, a vhodně je maskovat.

Zvláštní pozornost nutno věnovat zastírání všech opatření a jeho stálému udržování.

Kontroly a pomoc.

Náčelník týlu a všichni funkcionáři týlu organisují a provádějí kontroly a pomoc jednak z rozkazu velitele divise, jednak z vlastního podnětu. Vzhledem ke všem potížím činnosti týlu v boji v obklíčení, organisují a provádějí kontroly ve značném rozsahu a až k jednotlivému muži do zákopu.

Zvláštní pozornost nutno věnovat

hospodaření s materiálem podle norem spotřeby a důslednému šetření materiálem,

uložení materiálu, jeho rozložení u útvarů a zabezpečení jeho ochrany a obrany,

udržování materiálu v použitelném stavu,

důslednému provádění všech vydaných rozkazů,

opatření k zabezpečení přísunu materiálu vzduchem a odsunu raněných vzduchem.

6. Činnost týlu obklíčené pěší divise v přípravném údobí k probití z obklíčení

a) Úkoly týlu.

V přípravném údobí k probití z obklíčení vyplývají pro týl divise zpravidla tyto úkoly:

Materiálně zabezpečit jednotky provádějící průlom.

Materiálně zabezpečit zajišťovací oddíly.

Přípravit týl divise k vyvedení z obklíčení.

Provést kontroly stavu všech materiálních příprav.

b) Řízení týlu před probitím z obklíčení.

Před probitím z obklíčení přijme velitel divise zpravidla informační zprávu náčelníka týlu. V rozhodnutí stanoví též úkoly týlu, které mohou obsahovat:

normy spotřeby,
rozložení materiálu,
organizaci a způsob odsunu raněných od jednotek provádějících průlom a od zajišťovacích jednotek,
opatření, jak naložit s materiálem, který nebude možno odsunout, sestavu týlu divise pro vyvedení z obklíčení,
způsob vyvedení týlových jednotek útvarů z obklíčení,
dobu pohotovosti týlu k probití z obklíčení.

Náčelník týlu divise jednak na podkladě rozhodnutí, jednak z vlastního podnětu organizuje a kontroluje materiální zabezpečení probití z obklíčení.

Ve své činnosti přihlíží jednak k vpředu uvedené možné činnosti týlu pěší divise v přípravném údobí probití z obklíčení, jednak k níže uvedeným zásadám organizace týlu v přípravném údobí probití z obklíčení.

c) Zabezpečení probití z obklíčení materiálem.

U rozložení materiálu nebude tak rozhodující předvídaná spotřeba, jako snaha co nejdříve vyvést z obklíčení co nejvíce zásob. Při probití z obklíčení vyjdou nejdříve z obklíčení bojové jednotky a týlové jednotky útvarů. Je proto účelné doplnit a zvýšit pohyblivé zásoby u muže, zbraně a vozidla a potom postupně přidělit zásoby těm jednotkám, které mají nejlepší předpoklady vyjít co nejdříve z obklíčení. Nutno ovšem pamatovat i na ostatní jednotky a především na zajišťovací oddíly, aby měly z čeho žít, jestliže se jim nepodaří probít se z obklíčení.

Za Veliké vlastenecké války nemohla na příklad jedna pěší divise při ústupu z postavení na řece Děsně v roce 1941 odsunout všechny zásoby munice. Vystřílela je proto na nepřítele, který byl touto akcí tak překvapen, že po dva dny ustal v útočné činnosti. Divise potom vyšla na nové postavení bez značných obtíží.

d) Organizace odsunů při probití z obklíčení.

Při organizaci odsunu raněných nutno přihlížet ke zvláštnostem odsunu raněných při probití z obklíčení.

Nejmenší pravděpodobnost probití z obklíčení je u těch jednotek, které jsou nejvíce vzadu. Proto při probití z obklíčení není účelné provádět odsuny raněných dozadu „na sebe“.

Z obklíčení musí být odsunuti všichni ranění a nemocní. Musí k tomu být použito všech dopravních prostředků, a to i kdyby bylo nutno složit a zničit materiál. V dobu určenou k zahájení průlomu musí být těžce ranění naloženi na dopravní prostředky, lehce ranění pak soustředěni na skrytém místě k pochodu, není-li pro ně dostatek dopravních prostředků. V nutných případech musí být ranění vyneseni nosiči raněných na nosítkách, na zádech nebo na rukou.

Etapy zdravotnického odsunu poskytují za průlomu zdravotnickou pomoc jen v nejnútnejším rozsahu; pracují „v chodu“. Jsou zesíleny dopravními prostředky, aby mohli být odsunuti (vyvedeni z obklíčení) všichni ranění a nemocní.

K odsunutí poškozeného a nepotřebného materiálu z prostoru obklíčení nutno vynaložit nejvyšší úsilí. Jestliže však nebude možno poškozený a nepotřebný materiál z prostoru obklíčení odsunout, nutno ho zničit. Před jeho zničením nutno z něho vyjmout všechny cenné součásti. Zásob munice a PHM z vozidel určených k zničení nutno využít pro ostatní zbraně a vozidla.

e) Sestava týlu divise pro vyvedení z obklíčení.

K hodině pohotovosti musí být týlové útvary a ústavy připraveny k vyvedení z obklíčení. Pohotovosti dosáhnou buď v místech, kde byly původně, nebo se v noci přesunou do jiných vhodných míst, z nichž mohou snadněji přejít na určenou cestu vyjít z obklíčení.

Sestava bude závislá na počtu cest, které budou k dispozici a na nichž budou nejlepší předpoklady dostat se z obklíčení. V každém případě nutno volit sestavu tak, aby nejdříve mohla vyjít z obklíčení vozidla s raněnými a nemocnými. Zvlášť nutné je plánovat využití vyprošťovacích vozidel pro případ havárií.

7. Činnost týlu pěší divise v době probíjení z obklíčení

Probití z obklíčení netrvá zpravidla dlouho. Útvary jsou k hodině pohotovosti zásobeny a doplňování jejich zásob za boje se zpravidla nebere v úvahu.

Odsuny raněných se neprovádějí na sebe. Ranění zůstávají u zdravotnických etap útvarů. Jen od zajišťovacích oddílů se provádějí odsuny raněných k zdravotnickému praporu.

Hlavní úkoly týlu pěší divise při probití z obklíčení tedy jsou:

Pomáhat podle potřeby útvarům při vyvádění raněných z obklíčení.

Přijímat raněné od zajišťovacích oddílů.

Vyvést co možná s nejmenšími ztrátami týlové útvary a ústavy z obklíčení.

Náčelník týlu divise je při probití z obklíčení na velitelském stanovišti nebo na velitelské pozorovatelně, aby měl co nejlepší přehled o vývoji boje a mohl včas a ve vhodný okamžik na rozkaz velitele divise vyvést týlové útvary a ústavy z obklíčení. Dbá, aby se nejdříve dostala z obklíčení vozidla s raněnými.

Náčelníci služeb jsou přímo u svých týlových útvarů a ústavů a při vyvádění z obklíčení jim osobně velí.

Provádí-li se probití z obklíčení ve dne a je-li intenzivní činnost nepřátelského letectva, je třeba, aby vozidla jela v menších skupinách, s většími vzdálenostmi a větší rychlostí.

Provádí-li se probití z obklíčení v noci a bude-li cesta probití z obklíčení ohrožena palbami nepřítele, nutno učinit obdobná opatření.

Závěr

Závěrem vyzvednu nejdůležitější úkoly týlu pěší divise v době nebezpečí obklíčení, za boje v obklíčení a při přípravě a provedení probití z obklíčení.

a) V době nebezpečí obklíčení jsou nejdůležitější tyto úkoly týlu:

- včas odsunout od divise vše, co by jí bylo zbytečnou přítěží v boji v obklíčení a co by bylo vystaveno zbytečným ztrátám,
- včas přisunout k divisi týlové útvary, ústavy a materiál, které divise bude nezbytně potřebovat v boji v obklíčení a při probití z obklíčení.

b) Za boje v obklíčení je především třeba

- týlové útvary a ústavy umístit co možná ve středu bojové sestavy, jestliže se tak nestalo v údobí ohrožení obklíčením,
- zvláštní důraz položit na rozložení raněných na jednotlivé etapy zdravotnického odsunu, aby se předešlo hromadné ztrátě na divisním obvazišti,
- pečlivě organisovat ochranu a obranu týlu v rámci plánu vedení boje,
- organisovat rozsáhlou kontrolu hospodaření s materiálem všech druhů a umístění a maskování týlových jednotek a týlových útvarů a ústavů,
- vést rozhodný boj za maximální snížení spotřeby materiálu pod stanovené normy.

c) V přípravném údobí k probití z obklíčení má týl tyto hlavní úkoly:

- zabezpečit materiálně probití z obklíčení se zvláštním zřetelem k zajišťovacím oddílům,
- zabezpečit s vynaložením všech sil vyvedení raněných a nemocných z obklíčení,
- zabezpečit zničení materiálu, který nelze vyvézt z obklíčení.

d) Při probití z obklíčení má týl tyto hlavní úkoly:

- zabezpečit odsuny osob raněných v době probití z obklíčení, a to jak u průlomové skupiny, tak u zajišťovacích oddílů,
- vyvézt z obklíčení týlové útvary a ústavy, v prvním pořadí však vozidla s raněnými.

